

Results. The study has revealed the sequence of the program Communication Process Company, assessed their significance in the companies.

Scientific novelty. Improved design of a process implementing marketing communications company, found the key stages and elements inserted interdependent relationships. Stages proved significance for companies.

The practical significance. As a result, the study has presented a schematic interpretation of the implementation process of marketing communications for the company.

Keywords: *communication, communication process, marketing communications, target audience*

УДК:336.71.078.3

ГЕСЕЛЕВА Н.В., КІРІЧЕНКО М.О.

Київський національний університет технологій та дизайну

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ В СФЕРІ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

Мета. Дослідити організаційно-правові заходи, що передбачені законодавством України, щодо запобігання легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, і фінансування тероризму, виділити роль фінансово-кредитних установ у запобіганні відмиванню грошових коштів.

Методика. Класифікація клієнтів відповідно до Програми оцінки та управління ризиками легалізації кримінальних доходів/фінансування тероризму. Комбінаторна оцінка ризику, з урахуванням сукупності критеріїв: країна-клієнт-продукт.

Результати. Розроблено та досліджено методика комбінаторної оцінки ризику. Оцінювання ризиків банком здійснюється за відповідними критеріями, зокрема за типом клієнта, географічним розташуванням країни реєстрації клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання) активів, і видом товарів та послуг.

Наукова новизна. У статті розглядається практика боротьби з легалізацією (відмиванням) коштів, отриманих злочинним шляхом через банківську систему. Аналізуються умови функціонування для подальшого ефективного розвитку банківської системи в цілому, яка б задовольняла вимоги міжнародних фінансових інституцій до легалізованих доходів.

Практична значимість. Практична значущість дослідження полягає в тому, що основні положення роботи орієнтовані на широке використання процедур фінансового моніторингу для оцінки ризиків в сфері банківських послуг та запобігання відмивання коштів.

Ключові слова: *легалізація (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, і фінансування тероризму, фінансовий моніторинг, ризик.*

Фінансовий моніторинг – це діяльність організацій, що здійснюють операції з грошовими коштами або іншим майном, по виявленню операцій, що підлягають обов'язковому контролю, і інших операцій з грошовими коштами або іншим майном, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) доходів, отриманих злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму.

Для забезпечення функціонування внутрішньобанківської системи запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом банками розробляється та реалізується програма ідентифікації та вивчення клієнтів.

Основним принципом розроблення та реалізації програми є забезпечення участі працівників банку (у межах їх компетенції) в проведенні ідентифікації та вивчення клієнтів банку та виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу або стосовно яких є достатні підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму та управління ризиками легалізації кримінальних доходів/фінансування тероризму з метою зменшення до прийняттого рівня ризиків легалізації кримінальних доходів/фінансування тероризму.

Програму ідентифікації та вивчення клієнтів розробляють з урахуванням вимог законів України, що регулюють питання запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму, нормативно-правових актів НБУ, Спеціально Уповноваженого органу – Державної Служби фінансового моніторингу України, рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), Базельського комітету банківського нагляду щодо проведення ідентифікації та вивчення клієнтів і реалізуються для забезпечення функціонування внутрішньобанківської системи запобігання легалізації кримінальних доходів/фінансуванню тероризму.

Для з'ясування мети та характеру майбутніх ділових відносин з клієнтом банком розробляються опитувальники для юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців, а також для фізичних осіб (включаючи тих, які проводять операції з готівкою без відкриття рахунку на суму, що дорівнює або перевищує 150000 гривень, або на суму, еквівалентну зазначеній сумі в іноземній валюті) та фінансових установ – кореспондентів, які надаються потенційному клієнту. Опитувальники містять інформацію, яка в подальшому використовується працівниками, відповідальними за проведення ідентифікації для заповнення анкет клієнтів в залежності від категорії клієнта.

Опитувальник містить перелік основних питань, по яких банк може спрогнозувати характер майбутніх ділових відносин, а також оцінити фінансовий стан клієнта.

Спрощена ідентифікація проводиться для таких категорій клієнтів:

- органів державної влади України;
- підприємств України, що повністю перебувають у державній або комунальній власності;
- міжнародних установ та організацій, в яких бере участь Україна відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Ідентифікація особи не є обов'язковою у разі:

- проведення фінансової операції клієнтами, які раніше були ідентифіковані згідно встановлених процедур ідентифікації;
- укладення правочинів між банками, зареєстрованими в Україні.

Порядок проведення поглибленої (посиленої) ідентифікації.

Поглиблену (посилену) ідентифікацію банк проводить для категорій клієнтів високого ризику, у тому числі під час відкриття рахунку чи встановлення ділових відносин:

- з публічними діячами та пов'язаними з ними особами в частині з'ясування джерел походження коштів вказаних осіб;
- благодійними та неприбутковими організаціями;
- з банками-нерезидентами (окрім банків, які зареєстровані в державах-членах ЄС, державах – членах Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей FATF), з яким устанавлюються кореспондентські відносини;
- клієнтам, які включені до переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції;
- клієнтам, місцем проживання (перебування, реєстрації) якого є держава, у якій не застосовуються або застосовуються недостатньою мірою рекомендації Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) та інших міжнародних організацій, що здійснюють діяльність у сфері запобігання легалізації кримінальних доходів/фінансуванню тероризму;
- іншими клієнтами високого рівня ризику.

Процес проведення посиленої (поглибленої) ідентифікації включає:

- перевірку наданої клієнтом інформації, що стосується ідентифікації та вивчення клієнта, включаючи його власників;
- додаткові вимоги до клієнта при відкритті рахунку чи встановленні відносин з ним;
- здійснення уточнення інформації не рідше одного разу на рік;
- збільшення частоти проведення перевірок особи клієнта, включаючи його власників;
- збір інформації з метою формування уявлення про діяльність клієнта, природу та рівень операцій, що проводяться ним;
- посилений моніторинг операцій, що проводяться клієнтом.

Вивчення фінансової діяльності клієнта включає проведення порівняльного аналізу інформації, отриманої під час здійснення аналізу фінансових операцій клієнта, з інформацією, отриманою під час устанавлення ділових відносин (у тому числі в процесі уточнення інформації з питань ідентифікації, зокрема щодо суті діяльності, фінансового стану), та з інформацією, отриманою за час обслуговування за попередній період (квартал, півріччя, рік).

Здійснення посиленого моніторингу операцій таких клієнтів включає аналіз усіх фінансових операцій, які проводить клієнт за певний період – а саме один рік, з метою зниження рівня ризиків використання послуг банку для легалізації кримінальних доходів/фінансування тероризму.

Порядок класифікації клієнтів відповідно до Програми оцінки та управління ризиками легалізації кримінальних доходів/фінансування тероризму.

Оцінювання ризиків банком здійснюється за відповідними критеріями, зокрема за типом клієнта, географічним розташуванням країни реєстрації клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання) активів, і видом товарів та послуг.

Оцінка ризику здійснюється комбінаторно, тобто з урахуванням сукупності критеріїв: країна-клієнт-продукт.

Але, незалежно від сукупності критеріїв, є клієнти, які завжди матимуть високий рівень ризику (з урахуванням вимог законодавства України):

- юридичні особи, що мають адресу реєстрації у офшорній зоні;
- публічні діячі та пов'язані з ними особи;
- трасти, фонди, що існують на пожертви, соціальні добродійні організації та організації, що не мають на меті отримання прибутку, в т.ч. благодійні;
- країни високого рівня для кредитних інститутів та фінансових організацій;
- клієнти, які включені до переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовані міжнародні санкції;
- клієнти з країн, що включені до будь-якого списку: Список ЄС по санкціях, Список ООН по санкціях, Список офшорних зон, Список ОФАС, та у яких не застосовуються/ застосовуються недостатньою мірою рекомендації FATF та інших міжнародних організацій, що здійснюють діяльність у сфері запобігання легалізації кримінальних доходів/фінансуванню тероризму;
- клієнти, місцем проживання (перебування, реєстрації) якого є держава, у якій не застосовуються або застосовуються недостатньою мірою рекомендації Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) та інших міжнародних організацій, що здійснюють діяльність у сфері запобігання легалізації кримінальних доходів/фінансуванню тероризму;
- банки-нерезиденти (окрім банків, які зареєстровані в державах – членах ЄС, державах – членах Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), з якими устанавлюються кореспондентські відносини.

З урахуванням вимог Наказу ДКФМУ оцінювання ризику за типом клієнта здійснюється за критеріями наведеними нижче.

Високий рівень (3 бали) за даною категорією критеріїв присвоюється, якщо клієнт: є виробником, посередником та/або продавцем зброї; є суб'єктом господарювання, що проводить лотереї та азартні ігри, у тому числі казино, електронне (віртуальне) казино; надає неправдиві ідентифікаційні дані; надає послуги з обміну валют та/або переказу грошових коштів (крім банківських установ); має структуру, яка ускладнює процес ідентифікації справжнього власника чи вигодо-одержувача; є акціонерним товариством, яке здійснило випуск акцій на пред'явника;

Середній рівень (2 бали) за даною категорією критеріїв присвоюється, якщо клієнт: є іноземним підприємством, контроль та керівництво яким здійснюється за довіреністю; є підприємством, про яке з надійних джерел відомо, що воно не знаходиться за місцем державної реєстрації, не надає передбачену законодавством звітність та вартість його чистих активів є меншою від статутного капіталу.

Низький рівень (1 бал) за даною категорією критеріїв присвоюється, якщо клієнт: є фінансовою установою; не відноситься до жодного з вище перерахованих типів.

Високий рівень (3 бали) за даною категорією критеріїв присвоюється наступним видам послуг, якими користуються клієнти: транзакції до офшорних зон.

Середній рівень (2 бали) за даною категорією критеріїв присвоюється наступним видам послуг, якими користуються клієнти: значні операції з готівковими коштами (крім інкасації).

Низький рівень (1 бал) за даною категорією критеріїв присвоюється наступним видам послуг, якими користуються клієнти: документарний бізнес; торгове фінансування; значні операції з готівковими коштами (інкасація); інші послуги, які не належать до жодного з вище перерахованого виду.

Оцінка ризиків здійснюється працівником підрозділу банку:

- вперше, до/або під час встановлення ділових відносин;
- в подальшому, за результатами моніторингу ризику клієнта, але не рідше одного разу на рік.

При визначенні рівня ризику клієнта має враховуватись наступне:

- низький рівень ризику не може бути присвоєний в разі наявності хоча б одного з критеріїв ризику;
- високий рівень ризику може бути встановлено клієнтові в разі наявності відповідних критеріїв ризику за видами товарів та послуг.
- високий рівень ризику може бути встановлено за наявності відповідних критеріїв, урахувавши результати здійснення щоквартального аналізу фінансових операцій клієнта щодо їх відповідності його фінансовому стану;
- для інших випадків доцільно застосовувати середнє значення по трьох параметрах.

Якщо клієнту встановлено «високий» рівень ризику, то працівник підрозділу Банку уточнює інформацію щодо ідентифікації та вивчення такого клієнта не рідше одного разу на рік, а операціям такого клієнта приділяється підвищена увага.

Якщо клієнту встановлено «середній» рівень ризику, то працівник підрозділу Банку уточнює інформацію щодо ідентифікації та вивчення такого клієнта не рідше одного разу на два роки, а операціям такого клієнта приділяється стандартна увага.

Якщо клієнту встановлено «низький» рівень ризику, то працівник підрозділу Банку уточнює інформацію щодо ідентифікації та вивчення такого клієнта не рідше одного разу на три роки, а операціям такого клієнта приділяється спрощена увага.

Отже, фінансовий моніторинг спрямований на захист прав та законних інтересів громадян, суспільства і держави шляхом визначення правового механізму протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму та забезпечення формування загальнодержавної багатоджерельної аналітичної інформації, що дає змогу правоохоронним органам України та іноземних держав виявляти, перевіряти і розслідувати злочини, пов'язані з відмиванням коштів та іншими незаконними фінансовими операціями.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» : від 28.11.2002 р., №249-IV // ВВР України. – 2003. – №1. – Ст. 2.

2. Барановський, О. І. Відмивання грошей: сутність та шляхи запобігання. – Х. : Форт, 2003. – 472 с.

3. Антипов, В. І. Тіньова економіка та економічна злочинність: світові тенденції, українські реалії та правові засади контролю. – Вінниця : ДП ДКФ, 2006. – 1040 с.

Рекомендовано до публікації д.е.н., проф. Чубукова О.Ю., КНУТД

Стаття надійшла до редакції 26.03.2014

ФИНАНСОВЫЙ МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА РИСКОВ В СФЕРЕ БАНКОВСКИХ УСЛУГ

ГЕСЕЛЕВ Н.В., КИРИЕНКО Н.А.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель. Исследовать организационно-правовые меры, предусмотренные законодательством Украины, по предотвращению легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем, и финансирования терроризма, выделить роль финансово-кредитных учреждений в предотвращении отмывания денежных средств.

Методика. Классификация клиентов в соответствии с Программой оценки и управления рисками легализации криминальных доходов/финансирования терроризма. Комбинаторная оценка риска, с учетом совокупности критериев: страна-клиент-продукт.

Результаты. Разработана и исследована методика комбинаторной оценки риска. Оценка рисков банком осуществляется по соответствующим критериям, в частности по типу клиента, географическому расположению страны регистрации клиента или учреждения, через которое он осуществляет передачу (получение) активов, и виду товаров и услуг.

Научная новизна. В статье рассматривается практика борьбы с легализацией (отмыванием) средств, полученных преступным путем через банковскую систему. Анализируются условия функционирования для дальнейшего эффективного развития банковской системы в целом, которая бы удовлетворяла требования международных финансовых институтов к легализованным доходам.

Практическая значимость. Практическая значимость исследования заключается в том, что основные положения работы ориентированы на широкое использование процедур финансового мониторинга для оценки рисков в сфере банковских услуг и предотвращению отмывания средств.

Ключевые слова: легализация (отмывание) доходов, полученных преступным путем, и финансирования терроризма, финансовый мониторинг, риск.

FINANCIAL MONITORING AND RISK MANAGEMENT IN BANKING SERVICES

HESELEVA N.V., KIRIYENKO M.O.

Kyiv National University of Technologies and Design

Purpose. To explore the organizational and legal measures under the law of Ukraine on prevention of legalization (laundering) of proceeds from crime and terrorist financing, highlight the role of financial institutions in the prevention of money laundering.

Methodology. Classification of customers according to the program assessment and risk management money laundering/terrorist financing. Combinatorial risk assessment, based on a set of criteria: country-client-product.

Findings. A combinatorial method and investigated risk assessment. Risk assessment carried out by the bank according to criteria, including the type of customer, geographic location of the country of registration of the client or agency through which it transmits (receiving) the assets and type of goods and services.

Originality. This paper deals with the practice of combating legalization (laundering) of money from crime through the banking system. Analyzes the operating conditions for the further development of an effective banking system as a whole, which would meet the requirements of international financial institutions trustworthy income.

Practical value. The practical significance of the study lies in the fact that the main provisions of the work focused on the widespread use of financial monitoring procedures for risk assessment in banking services and the prevention of money laundering.

Keywords: *legalization (laundering) of proceeds from crime and terrorist financing, financial monitoring, risk.*

УДК 339.138:658.783

БЄЛІКОВА В. І.

Київський національний університет технологій та дизайну

ОПТИМІЗАЦІЯ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ ЛАКОФАРБОВИХ МАТЕРІАЛІВ

Мета. *Аналіз стану ринку лакофарбових матеріалів, визначення оптимальних шляхів управління збутовою діяльністю торгівельного підприємства.*

Методика. *Визначення орієнтирів щодо оптимізації товарних запасів підприємства з метою запобігання несинхронності між циклами виробництва (постачання) і споживання.*

Результати. *На підставі проведеного аналізу запропоновано: науково-методичний підхід до оптимізації товарних запасів; можливість точно прорахувати необхідні обсяги закупівель за різними групами товарів; покращення координації маркетингових та фінансових підрозділів.*

Наукова новизна. *Удосконалено науково-методичний підхід до аналізу товарних запасів торговельного підприємства, який на відміну від інших дає змогу виділення ключових, найбільш важливих ресурсів фірми.*

Практична значимість. *Запропонований шлях вирішення оптимізації товарних запасів дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо формування товарних запасів торговельних підприємств.*

Ключові слова: *Товарні запаси, лакофарбові матеріали, оптимізація.*

Вступ. Торгове підприємство неспроможне існувати без товарних запасів. Від його обсягу й рівня значною мірою залежать результати комерційної діяльності підприємства. Вони чуйно реагують на будь-які зміни ринкової кон'юнктури, і у першу чергу, на ставлення попиту й пропозиції. Товарними запасами називаються предмети споживання, що перебувають у сфері товарного звернення, інакше кажучи, "запасним" вважається товар котрий очікує моменту свого продажу. Тому, як товар виявляється проданим, він перетворюється на сферу споживання й перестає бути товарним запасом. Управління товарними запасами необхідне для підвищення рентабельності і прискоренню оборту вкладеного капіталу. Воно передбачає формування товарних запасів - контроль рівня товарних запасів і обґрунтування оптимального обсягу замовлень, на стадії реалізації товарних запасів – зміна обсягів продажів і причин створення товарних запасів. До сфери маркетингової діяльності проблеми управління